КАНАБІС І НЕ ТІЛЬКИ. СОЦІУМ ТА МЕДИЦИНА VS ПОЛІТИКА

Калєнюк Надія
Керівник - Шемчук О. А.
Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету
м. Харків, Україна

Проблема вживання наркотичних засобів, як рослинного так і синтетичного походження актуальна завжди.

Це не проблема сучасності, минулого чи майбутнього, як окремих періодів – це досить стале питання, яке супроводжує людство в терміні «наркоманія» більше ста років, а за своєю суттю цей період не можливо визначити.

За даними Управління ООН з наркотиків і злочинності, у світі близько 5% дорослого населення, або приблизно 250 млн осіб у віці від 15 до 64 років, щонайменше один раз вживали наркотики [1].

В Україні питання легалізації канабісу з медичною метою викликає неабиякий резонанс. У суспільстві завжди будуть різні позиції з цього приводу. Кожен буде прав по своєму, спираючись на свій власний життєвий досвід.

Розглянути питання пов'язані із вживанням, легалізацією, розповсюдженням різних видів наркотичних засобів можна з наступної позиції: якщо подивитися на знайомий предмет з іншого боку, можна побачити багато несподіваного і цікавого [2].

Зробивши огляд інформаційних джерел, можна використати історію наркотичних засобів, як свого роду, дисперсійну призму, та пропустити крізь неї хоч історію літератури, хоч історію колоніалізму – їх білі промені заграють яскравими квітами. При цьому отриманий спектр буде радикально відрізнятися від того, який відтворюється в наших підручниках [2].

Існує такий міф, що проблема вживання наркотичних засобів це тільки вибір окремою людини, її проблема. Це зовсім не так. Присутність в соціумі наркотичних засобів це політика, економіка та в останню чергу людина.

Щоб це зрозуміти та остаточно уяснити почнемо трохи з минулого.

Наведемо на конкретному приклади політико-економічний вплив одного з рослинних наркотичних засобів в історії декількох країн.

Повернемося всього лише на 200 років тому. В часи Англійської приватної компанії з торгівлі з країнами Ост-Індії та Китаєм, яка існувала з 1600 по 1858 р. У 1764 компанія отримала право на правління Бенгалією (існувала на північному сході Індії) [2].

Прагнучи збільшити експорт до Китаю, англійці стали примушувати бенгальське населення вирощувати мак для одержання опіуму. Запаси рису виснажилися, і при першому ж неврожай в Бенгалії почався безпрецедентний голод, який у 1769-1773 роках знищив близько **10 млн. осіб**. Іноді ці події називають геноцидом або бенгальським голокостом. Британія стала постачити до Китаю опіум, сплачуючи їм свій five o'clock tea, тобто закупівлю чаю. Уявіть яким це було жахом, якщо голод в цих регіонах у 1943 році але вже з інших причин спричинив загибель 3 млн. жителів [2].

Судячи з усього, саме опійний мак фігурує в шумерських клинописних текстах під назвою «рослина радості».

Про древніх же єгиптян точно відомо, що вони використовували опіум для анестезії.

Батьківщина опійного маку - Середній Схід. Звідси отримували опіум греки і римляни, а потім і європейці. Транспортували його купці не тільки на Захід, а й в Іран, Індію і Центральну Азію.

Опіум використовували по різному: як знеболююче, як снодійне і, природно, як «рекреаційний наркотик».

Ост-Індська компанія виробляла опіум на двох фабриках, розташованих в містах Патна і Газіпур (недалеко від Варанасі, в англійській колоніальної транскрипції - Бенареса). Уже з цих фабрик отримали свої імена і два основних бренду опіуму, завозиться в Східну Азію, - «Патна» і «Бенарес» [2].

З початком чайного бума Європейським країнам, та найбільше Англії, не вистачало срібла, для закупівлі чаю. Спас положення опіум. Англійці стали активно продавали до Китаю опіум зі своїх колоній. За цей товар китайці платили сріблом, а на нього англійці покупали чай. Коло, таким чином, замкнулося – дорогоцінний метал, що витікає з «чайного» каналу повертатися по «опіумному».

Опіум захопив в Китаї всі прошарки соціуму. З 1830-х років опіум (і все з ним пов'язане) став чи не визначальним фактором внутрішнього життя Китайської імперії, а трохи пізніше і зовнішньої її політики [2].

Враховуючи дві «опіумні війни», до речі, в яких Китай програв, руйнування країни опіумом тривало до 1913 році, коли прийшли до влади після перемоги Сінхайской революції демократи та заборонили ввезення наркотику в країну. Але задовго до цього опіум вже «захопив» Європу та Америку. До цього призвела міграція китайського населення та поява так званих «опіумних курилень» [2].

Скрізь, і в Європі, і на Сході, опіум або пили (розчиняючи його у воді або спиртні напої - в Європі такий розчин називався laudanum), або ковтали сухим невеликими порціями. Безпосередній ефект від такого вживання був швидше розслаблюючим.

Європейські лікарі застосовували опіум для лікування чи не всіх хвороб: діареї, дизентерії, астми, ревматизму, діабету, малярії, холери

лихоманки, бронхіту, безсоння - і просто для зняття болю будь-якого походження.

Часто за хворобу приймали наркотичну ломку, але лікарі, прописуючи хворому нову дозу опіуму, цього не розуміли і раділи, що ліки так добре допомагають. Всілякі заспокійливі краплі на основі опіуму продавалися в звичайних аптеках. В одну Англію в першій половині XIX століття щорічно ввозилося до 20 т опіуму, причому абсолютно легально.

«Вам заважає відпочивати дитина, у якої ріжуться зубки? Відправляйтеся до хіміка й отримаєте пляшку заспокійливого сиропу місіс Уинслоу! Він негайно звільнить бідолаху від страждань. Це засіб не приносить ніякого болю, приємний на смак, сприяє міцному сну, після якого маленький херувим розпуститься, як бутон» [8].

При цьому фармацевти в той час не були зобов'язані повідомляти склад ліків, і тільки в 1860-му з'ясувалося, що чарівне зілля готували на основі спирту і морфіну [8].

У 1874 році в Лондоні хімік Алдер Райт синтезував диацетилморфін (ця назва незабаром було скорочено до діаморфіна). Англійське відкриття залишалося непоміченим двадцять років, поки з діаморфіном не почав експериментувати Фелікс Хоффман, який працював на німецький концерн Bayer AG. Хофман виявив, що ця речовина є прекрасним засобом від кашлю і безсоння. У 1898 році, після трьох років дослідів, Bayer AG випустив нові ліки на ринок. Хтось із тих хто брав участь в експерименті сказав, що після його прийняття відчуває себе героїчно. Хоффман сподобалося це слово. Діаморфін був представлений публіці під назвою Героїн [2].

Героїн призначали дорослим і дітям від всіх респіраторних захворювань в діапазоні від застуди до туберкульозу. Але незабаром з'ясувалося, що він чудово позбавляє пацієнтів і від опіумної залежності.

Християнські місіонери возили героїн в азіатські країни, щоб врятувати їх від опіумної чуми, під назвою "Опіум Христа". Так почалась нова ера, нового наркотику [2].

Перша Опіумна конвенція – міжнародна Конвенція у справах, пов'язаних з торгівлею опіумом, підписана в Гаазі 23 січня 1912 року. Вона декілька разів виправлялася: у 1925, 1928, 1931, але лише у 1961, а з поправками в 1972 році стала **Єдина конвенція про наркотичні засоби** — міжнародний документ, метою якого є обмеження доступу до продуктів канабісу (марихуана, гашиш тощо), кокаїну і наркотиків опієвих (морфін, героїн, кодеїн тощо) з метою, що не є медичною. Засоби, що підлягають контролю перелічені у чотирьох списках [10].

Стосовно канабісу. Канабіс це узагальнена назва, що об'єднує ряд психотропних продуктів, одержуваних з частин квітучих рослин роду Коноплі [3].

Медична марихуана, або **Медичний канабіс** це коноплі звичайні які за допомогою канабіноїдів здатні впливати на нервову систему людини шляхом зв'язування з канабіоїдними рецепторами [3].

Канабіно́їди – група терпенфенольних сполук, похідних є діючими речовинами гашишу й марихуани.

Рослинні канабіноїди або фітоканабіноїди. Суцвіття й листя конопель містять понад 60 різних канабіноїдів. Переважають канабідіол (КБД), тетрагідроканабінол (ТГК) [4].

Синтетичні канабіноїди мають споріднену з рослинними канабіноїдами структуру й аналогічні фармакологічні ефекти — такі речовини називають класичними канабіноїдами [4].

Ендоканабіноїди — ендогенні нейромедіатори, які зв'язуються з канабіноїдними рецепторами. Наприклад, анандамід (етаноламід

арахідонової кислоти) 2-арахідоноілгліцерін (2-AG) - був знайдений у молоці корови та людському материнському молоці [4].

Термін медичний канабіс виник в процесі боротьби світової спільноти з урядами багатьох країн, насамперед Канади та США, за легалізацію канабісу [5].

Використання канабісу не було перевірене через обмежені клінічні дослідження для визначення безпеки та ефективності його використання для лікування. Попередні дані свідчать про те, що канабіс може зменшити нудоту та блювоту під час хіміотерапії, покращити апетит у хворих на СНІД, зменшує хронічний біль та спазми м'язів та лікує важкі форми епілепсії.

Останнім часом у світі активно переглядається позиція використання групи сполук «канабіс, смола канабісу, екстракти і настоянки канабісу» в медичних та наукових цілях [6].

Хоча ВООЗ офіційно рекомендувала не вважати канабіоїди контрольованою речовиною, законодавство в країнах-членах ЄС з використання канабісу в медичних цілях все ще суттєво відрізняється. Медичне використання канабісу тією чи іншою мірою легалізоване в понад 50 країнах світу [9].

2 грудня 2020 року Комісія Організації Об'єднаних Націй проголосувала за вилучення канабісу для лікувальних цілей з категорії найнебезпечніших наркотиків у світі. Це рішення може відкрити шлях для розширення досліджень марихуани та медичного використання. «За» проголосувало 27 країн, в основному США та європейські країни. «Проти» - 25, серед яких Китай, Єгипет, Нігерія, Пакистан та Росія. **Україна утрималася** [9]**.**

7 квітня 2021 року Постановою Кабінету Міністрів України № 324 до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів були

внесені: **Набілон** (синтетичний канабіноїд, імітуючий дію ТГК) та **Набіксімолс** (стандартизований екстракт канабісу з однаковим вмістом ТГК та канабідіолу). Обіг яких допускається лише у формі лікарських засобів або у формі субстанцій, призначених для виробництва, виготовлення таких лікарських засобів.

Ваша думка?

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА:

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zp.gov.ua/uk/articles/item/5776/narkomaniya-problema-suchasnogo-suspilstva .
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bohemicus.livejournal.com/113527.html .
3. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Канабіс .
4. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Канабіноїди .
5. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Медичний_канабіс .
6. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://hta.ua/dijalnist/analitika/suchasnij-stan-vikoristannja-spoluk-kanabisu-v-svitovij-medichnij-praktici.html .
7. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://fp.com.ua/foto/suchasnyj-stan-vykorystannya-spoluk-kanabisu-v-svitovij-medychnij-praktytsi/.
8. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://disgustingmen.com/history/victorian-drugs/.
9. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Регулювання_правового_режиму_канабісу .